

Дисципліна з переліку 2. для студентів 2019-2020 р. набору

Опис дисципліни	
Назва дисципліни	Геодемографічні проблеми людства
Статус	вибіркова
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс, семестр	2 курс, 4 семестр
Обсяг кредитів, годин (з них: лекційні / практичні)	5 кредитів, 150 годин (з них 34 год. - лекції, 30 год. - практичні заняття для студентів денної форми навчання)
Підсумковий контроль	залік
Кафедра, яка забезпечує викладання	географії та геоєкології
Викладач	Маслова Наталія Миколаївна, кандидат географічних наук, старший викладач
Анотація	
Попередня підготовка	Для успішного засвоєння дисципліни студентам знадобляться базові знання, уміння та компетентності, сформовані в процесі вивчення філософії та основ суспільної географії.
Зміст дисципліни	<p style="text-align: center;"><i>Розділ 1. Геодемографічні проблеми людства. Проблеми, пов'язані зі зміною кількості, природним та механічним рухом населення.</i></p> <p><i>Тема 1. Вступ. Геодемографічні проблеми людства. Суть геодемографічних проблем. Основні геодемографічні проблеми: "демографічний вибух" у країнах, що розвиваються; депопуляція та «демографічна криза» в економічно розвинутих країнах; неконтрольована урбанізація в країнах, що розвиваються; криза великих міст у розвинутих країнах; стихійна міграція тощо. Теоретичні питання геодемографії. Закони народонаселення. Критична оцінка теорій народонаселення (антропогеографії, мальтузіанства, теорії оптимуму населення, демографічного утопізму, демографічного популізму). Методи дослідження населення.</i></p> <p><i>Тема 2. Проблеми, пов'язані зі зміною кількості та відтворення населення. Кількість населення та методи її обліку. Сучасний стан знань про чисельність населення Землі, фактори, що формують чисельність населення. Народонаселення світу: динаміка його зростання, розподіл за континентами і країнами. «Демографічний вибух» у ХХ ст.: причини і механізм. Прогнози Демографічної комісії Фонду народонаселення ООН щодо зміни чисельності населення. Проблема перенаселення. Наслідки зростання чисельності населення у світі. Відтворення населення та його типи. Демографічні процеси. Проблема дитячої смертності у світі. Фази демографічного переходу. Типи демографічної ситуації. Демографічна політика: суть, різновиди, заходи.</i></p> <p><i>Тема 3. Проблеми, пов'язані з міграціями населення. Міграції населення та їх роль у формуванні та перерозподілі населення. Класифікації міграцій. Вплив міграцій на демографічну ситуацію. Математичні методи аналізу міграцій. Напрямки міграцій в різні історичні періоди в світі та Україні. Внутрішні міграції населення України. Проблеми, пов'язані з неконтрольованими міграціями населення. Проблеми з біженцями у світі, окремих регіонах і країнах світу. Проблеми</i></p>

управління міграціями.

Тема 4. Проблеми, пов'язані з якісним складом населення. Проблеми, пов'язані зі статеві-віковою структурою населення. Типи вікової структури населення. Графічні методи аналізу статевої і вікової структури населення. Проблема старіння населення. Проблеми расової дискримінації у світі. Поділ світу на раси (великі, перехідні, змішані). Концепції расоутворення. Проблеми міжетнічних відносин у світі. Етнос та його атрибутивні ознаки. Етнічні спільності. Концепції етногенезу. Етнічні процеси в різних регіонах світу та в Україні. Класифікації етносів. Роль мови в етнокультурному розвитку. Етнічні конфлікти у сучасному світі: причини, форми та шляхи вирішення. Сепаратизм та його регіональні різновиди. Проблеми міжрелігійних та міжконфесійних відносин в сучасному світі. Релігія як невід'ємна складова духовного буття етносу. Значення релігії. Примітивні, національні, світові релігії. Міжрелігійні та міжконфесійні конфлікти. Проблема ісламізації світу.

Розділ 2. Проблеми, пов'язані з територіальною організацією людства та урбанізацією. Проблеми забезпеченості трудовими ресурсами та зайнятості населення у світі.

Тема 1. Проблеми, пов'язані з територіальною організацією людства та урбанізацією. Основні риси заселення Землі та сучасного розміщення населення. Зони і райони найбільшої концентрації населення. Фактори розміщення населення. Зміни у розподілі населення у ХХ ст. під впливом неоднакового природного і механічного руху населення. Сучасні наукові уявлення про системи розселення та їх географічні форми. Міські та сільські поселення. Динаміка зростання міського населення і зміни у його співвідношенні з сільським. Міста, їх виникнення і розвиток, класифікації. Тенденції у зростанні людності міст у ХХ ст. Екологічні проблеми великих міст світу. Урбанізація у світі та Україні, її етапи та стадії, причини та наслідки. Проблеми, пов'язані з урбанізацією в різних регіонах світу. Міські агломерації, їх критерії та показники розвитку. Наслідки некерованого розвитку міських агломерацій. Мегаполіси світу. Основні урбанізовані зони світу. Містобудування та управління розвитком міст. Нові державні будівельні норми планування і забудови територій. «Блакитна лінія». Силуети міст. Сільські поселення, їх типи. Проблеми і заходи по відродженню села в Україні. Розвиток нових функцій поселень у сільській місцевості (агропромислові, рекреаційні та інші центри).

Тема 2. Проблеми забезпеченості трудовими ресурсами та зайнятості населення у світі. Соціальний і професійний склад населення. Трудові ресурси - головний економічний потенціал країни. Поняття трудових ресурсів, їх склад, особливості формування. Трудові ресурси Землі та окремих регіонів. Зайнятість трудових ресурсів. Поняття "робоча сила", проблема зайнятості населення і соціального захисту незайнятих у світі, в Україні.

<p>Чому це цікаво / чому це треба вчити</p>	<p>Дисципліна спрямована на коло студентів, які цікавляться суттю та проявами сучасних геодемографічних проблем в світі. В процесі вивчення дисципліни студенти мають змогу отримати або розширити знання про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “демографічний вибух” у світі, його причини та механізми; - проблему депопуляції та «демографічну кризу» в країнах Європи та Україні; - проблеми, пов’язані з неконтрольованими міграціями населення, в т. ч. з проблему біженців у світі; - проблему старіння населення в світі та її наслідки; - проблеми расової дискримінації, міжетнічних, міжрелігійних та міжконфесійних відносин, сепаратизму у світі; - проблеми, пов’язані з неконтрольованою урбанізацією, кризою великих міст тощо. <p>Знання, уміння та компетентності, отримані в результаті опанування дисципліни знадобляться студентам при вивченні регіональної економічної та соціальної географії, економічної та соціальної географії України та інших суспільно-географічних дисциплін, а також при викладанні тем шкільного курсу географії, в яких вивчається демографічна ситуація у світі, окремих регіонах та країнах.</p>
<p>Компетентності</p>	<p>В процесі вивчення дисципліни у студентів формуються такі компетентності:</p> <p><i>Загальні:</i> здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями, набувати соціальні навички (soft skills), спеціалізовані концептуальні знання в процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя.</p> <p><i>Фахові :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – здатність пояснювати закономірності територіальної організації населення, культури та релігій, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах; – здатність до системного географічного мислення, критичного сприйняття інформації, розуміння та пояснення основних суспільно-географічних процесів, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації, уміння встановлювати географічні закономірності та причинно-наслідкові зв’язки між компонентами суспільства.
<p>Чому можна навчитися (результати навчання)</p>	<p>Вивчення дисципліни спрямоване на досягнення таких результатів навчання:</p> <p style="text-align: center;"><i>Знання і розуміння</i></p> <p><i>Студент</i> описує суть територіальної організації суспільства; знає та розуміє закономірності територіальної організації населення, культури та релігій, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах.</p> <p style="text-align: center;"><i>Уміння</i></p> <p><i>Студент:</i> географічно мислить, критично сприймає</p>

	інформацію; <i>пояснює</i> основні суспільно-географічні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації; <i>встановлює</i> географічні закономірності та причинно-наслідкові зв'язки між компонентами суспільства; <i>встановлює</i> закономірності територіальної організації населення, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах.
Види навчальної діяльності	Види навчальної діяльності: фронтальна, індивідуальна, групова робота. Види навчальних занять: лекційні та практичні заняття.
Критерії оцінювання	<p><i>Поточне оцінювання</i> здійснюється на практичних заняттях, консультаціях та під час контролю за самостійною роботою студентів. Види робіт студентів, які підлягають поточному контролю: усна та письмова відповідь, презентації, участь у дискусіях, виконання завдань практичних робіт, складання конспектів, тез, підготовка доповіді, повідомлення, реферату, виконання тестів, контрольні роботи тощо.</p> <p>При оцінюванні усних відповідей та повідомлень враховується: рівень осмислення навчального матеріалу; рівень сформованості аналітичних вмінь і концептуальних підходів; повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення; використання додаткової літератури; порівняння, зв'язок з практикою, наявність висновків.</p> <p>При оцінюванні практичних робіт <i>враховуються</i>: відповіді при захисті роботи; повнота виконання завдань; правильність та якість виконання завдань; наявність висновків; акуратність в оформленні тощо.</p> <p>При оцінюванні самостійної роботи студентів враховуються: повнота розкриття питання, правильність та якість виконання завдання, наявність посилань на джерела тощо.</p> <p>При оцінюванні контрольної роботи студентів враховуються: повнота розкриття питання, правильність та якість виконання завдання, наявність висновків тощо.</p> <p>При оцінюванні реферату враховуються: ступінь розкриття теми; рівень науковості та доступності тексту; вміння працювати з науковою літературою, систематизувати та структурувати матеріал; наявність авторської позиції, самостійність оцінок і суджень; використання декількох джерел інформації; дотримання вимог до оформлення реферату; вільне володіння матеріалом при захисті.</p> <p>При оцінюванні комп'ютерної презентації враховуються: наявність титульного слайда, на якому зазначено назву доповіді/презентації та відомості про авторів; логічна послідовність слайдів; дотримання вимог до тексту слайдів, графічних об'єктів, оформлення презентації тощо.</p> <p>Підсумкова форма контролю – залік. Підсумкова семестрова оцінка визначається як сума поточних оцінок, балів за самостійну та контрольні роботи.</p>